

Alkollüyen Araç Kullanma Davranışı

Volkan GİRGIN *, Ahmet KOCABIYIK *

ÖZET

Alkollüyen araç kullanımı bir çeşit risk alıcı davranıştır ve trafik kazalarının en bilinen belirleyicilerindendir. Bu gözden geçirme yazısında alkollüyen araç kullanımıyla ilgili iki adolesan çalışmasının sonuçları incelenmiştir.

Anahtar kelimeler: Alkollü araç kullanımı

Düşünen Adam; 2002, 15(3): 185-186

SUMMARY

"Drunk and drive" is a kind of risk taken behaviour and clearly known predictors of traffic accidents. The results of two adolescence study are examined about "drunk and drive" by this review.

Key words: Drunk and drive

GİRİŞ

Son zamanlarda komiklik unsurlarıyla medyada da yer bulmaya başlayan alkollüyen araç kullanma davranışları aslında traji-komiklik sınırının da ötesini zorlamaktadır. Hiç kuşku yoktur ki alkollüyen araç kullanımı gittikçe daha büyük sorun olarak karşımıza çıkan "trafik kazaları" araştırmalarının en net belirleyicilerindendir. Yani artık bu durumun kendisi başlıbaşına trajiktir.

Alkollü iken araç kullanımı, klasik bir risk alıcı davranıştır. Alkol kullanımı açısından bakıldığında üç açıklama getirilebilir:

1. Çevre koşullarının neden olduğu
2. Doğrudan kişilik özellikleri nedeniyle
3. Kişilik özellikleri ve sosyal yaşamın gelişmesine katkı nedeniyle.

Yapılan bir çalışmada; heyecan arama, kognitif motivasyon, hostilite, depresyona yatkınlık, alkolik ebeveyn çocukları, sosyal düzenlilik alkol kullanımına yol açmakta, alkol kullanımının problemleri olarak alkollüyen araç kullanımı ve tutuklanma ortaya çıkabilmektedir (1).

Başka bir araştırmada; 132 adolesan 6 ayrı gruba ayrılmış:

1. intoksike halde araç kullanan ve kaza yapıp duran,
2. intoksike halde araç kullanan ve engelle karşılaşınca duran,
3. intoksike halde araç kullanan ve asla durmayan,
4. alkollü olarak araç kullanan
5. alkol alan ama asla alkollü araç kullanmayan
6. asla alkol kullanmayan

Karşılaştırmalı olarak yapılan çalışmada; 2 ile 3, 4 ile 5, 4 ile 6. gruplar arasında anlamlı bir fark saptanamamıştır. 1 ile 2. Gruplar arasında; risk alma, maceracılık, toplumsal sorumluluk, hostilite, 1 ile 3. Grup arasında; kural ihlali, kaza sayısı, risk alma, toplumsal sorumluluk, hostilite, 2 ile 4. Grup arasında; kural ihlali, 2 ile 5. Grup arasında; kural ihlali, heyecan arama ve kaza sayısı, 3 ile 4, 5 ve 6. Gruplar arasında; toplumsal sorumluluk konularında anlamlı farklılıklar saptanmıştır. (2), (Tablo 1).

Yine 188 adolesan ile çalışılmış ve 8 gruba bölünmüş ve farklara bakılmıştır.

* Bakırköy Ruh Sinir Eğitim ve Araştırma Hastanesi

Tablo 1.

	1. grup	2. grup	3. grup	4. grup	5. grup	4. grup
1. grup	-	r-m- t-h	ki-ks *r-h	ki-ks r-h-t	ki-ks r-h-t	ki-ks r-h-t
2. grup	r-m- t-h	-	-	ki	ki-h	ki-h ks
3. grup	ki-ks r-h	-	-	t	t	t
4. grup	ki-ks r-h-t	ki	t	-	-	-
5. grup	ki-ks r-h-t	k-h	t	-	-	-
6. grup	ki-ks r-h-t	ki-h ks	t	-	-	-

-: fark yok

r: risk alma

m: maceracılık

t: toplumsal sorumluluk

h: heyecan arama

ki: kural ihlali

ks: kaza sayısı

Grup 1: intoksike halde araç kullanan ve kaza sonrası tutuklanan

Grup 2: intoksike halde araç kullanırken kaza veya kural ihlali nedeniyle duran ama tutuklanmayan

Grup 3: intoksike halde araç kullanırken yol şartları veya kontroller nedeniyle duran ve tutuklanan

Grup 4: intoksike halde araç kullanırken yol şartları veya kontroller nedeniyle duran ama tutuklanmayan

Grup 5: intoksike halde araç kullanan, hiç bir nedenle durmayan ve tutuklanmayan

Grup 6: alkollü araç kullanan hiçbir nedenle durmayan ve tutuklanmayan

Grup 7: asla alkollüyen araç kullanmayan

Grup 8: asla alkol kullanmayan

1 ile 2. Grup, 3 ile 4. Grup, 5 ile 6. Grup arasında herhangi anlamlı fark bulunamazken; 3 ve 4. Grubun 7 ve 8. Grup ile arasında heyecan arama, 1 ve 2. Grubun 3 ve 4. Grup ile arasında hostilitte, psikopatik sapma, alkollü kaza, 1 ve 2. Grubun 5 ve 6. Grup ile arasında hostilitte, psikopatik sapma, alkollü kaza ve mani, 1 ve 2. Grubun 7 ve 8. Grup ile arasında hostilitte, psikopatik sapma, alkollü kaza, mani ve kaza itemlerinde anlamlı farklar saptanmıştır. (3,4) (Tablo 2)

Türkiye’de yapılmış bir çalışmada; alkollüyen araç

Tablo 2.

	1. grup	2. grup	3. grup	4. grup	5. grup	6. grup	7. grup	8. grup
1. grup	-	-	h-p k	h-p k	h-p k-m	h-p k-m	h-p k- mks	h-p k- mks
2. grup	-	-	h-p k	h-p k	h-p k-m	h-p k-m	h-p k- mks	h-p k- mks
3. grup	h-p k	h-p k	-	-	-	-	h	h
4. grup	h-p k	h-p k	-	-	-	-	h	h
5. grup	h-p k-m	h-p k-m	-	-	-	-	-	-
6. grup	h-p k-m	h-p k-m	-	-	-	-	-	-
7. grup	h-p k-m ks	h-p k-m ks	h	h	-	-	-	-
8. grup	h-p k-m ks	h-p k-m ks	h	h	-	-	-	-

-: fark yok

h: hostilitte

p: psikopatik sapma

k: alkollüyen kaza

m: mani

ks: kaza sayısı

kullanmaktan çekinmeyen ve her zaman alkollü araç kullananların tümü yüksek okul mezunları. Ayrıca alkollüyen araç kullananların % 70’ini de aynı eğitim grubu oluşturmaktadır. Alkol kullanımı açısından kadınlar erkeklerden daha büyük bir orana ulaşmaktadır ve alkol kullanımı arttıkça kaza sayısı da artmaktadır. Alkollü iken araç kullananlarda; kaza sayısı, soygeçmişinde özellik olma, kendilerinin araç kullanma stilleri hakkında yapılan eleştirilere olumsuz yaklaşım ve ailede kaza yanıtları yüksek derecede anlamlı ve ilişkili bulunmuştur. (5).

KAYNAKLAR

1. Stacy AW, Newcomb MD, Bentler PM: Personality, problem drinking, and drunk driving: mediating, moderating, and direct-effect models, *Journal of Perceptual Social Psychology* 60(5):795-811, 1991.
2. McMillen DL, Pang MGy, Wells-Parker E and Anderson B: Alcohol, personality traits, and high risk driving: a comparison of young, drinking driver groups. *Addict Behav* 17:525-532, 1992.
3. Bach CE, DeCicco IM, Malfetti JL: A focus group study on decision process of drivers: reasons that may support a decision of drink and drive. *Health Educ Q* 16(3):389-396, 1989.
4. McMillen DL, Pang MG, Wells-Parker E and Anderson BJ: Behaviour and personality traits among DUI arrestees, nonarrested impaired drivers, and nonimpaired drivers. *I J Addict* 26(2):227-235, 1991.
5. Girgin V: Sosyodemografik Verileriyle ve Nitelikleriyle Kaza Tipleri Çalışması. 2001, İstanbul (Yayına hazırlanıyor).